

і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.

8. Detterbeck Steffen. Allgemeines Verwaltungsrecht mit Verwaltungsprozessrecht / Steffen Detterbeck. – München : Verlag C. H. Beck München, 2006. – 612 s.

9. Бордюгова Г. Ю. Спортивне право як нова комплексна галузь права / Г. Ю. Бордюгова // Адвокат. – 2008. – № 8. – С. 13–15.

10. Бордюгова Г. Ю. Місце спортивного права в національній правовій системі / Г. Ю. Бордюгова // Право України. – 2009. – № 3. – С. 144–147.

11. Штобер Рольф. Хозяйственно-административное право. Основы и проблемы. Мировая экономика и внутренний рынок = Allgemeines Wirtschaftsverwaltungsrecht. Grundlagen des Wirtschaftsverfassungs- und Wirtschaftsverwaltungsrechts, des Wirtschafts- und Binnenmarktrechts / пер. с нем. ; Рольф Штобер. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 400 с.

12. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник у 2 т. / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юрид. думка, 2005. – Т. 1. Загальна частина. – 2005. – 624 с.

13. § 5 Verwaltungsorganisation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uni-bamberg.de/fileadmin/uni/fakultaeten/sowi_professuren/oeffentliches_recht/LV_WS_08_09/OER_II_Bamberg_28.11.08_Teil_6.pdf.

14. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

15. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України : указ Президента України від 8 квіт. 2011 р. № 410/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=410%2F2011>.

16. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

17. Про фізичну культуру і спорт : закон України від 24 груд. 1993 р. № 3808-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>.

18. Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні : закон України від 14 верес. 2000 р. № 1954-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1954-14>.

Надійшла до редколегії 05.09.2011

Определены понятие публичного и частного права, акцентировано внимание на необходимости деления права на публичное и частное. В системе же публичного права выделено спортивное право и определено его место в системе особенного административного права Украины.

Definitions to the public law and private law are presented. Attention is stressed to the necessity of dividing law on public and private. Sport law is separated out within the system of public law and its place in the system of special administrative law of Ukraine is determined.

УДК 342.22

О. М. Полковніченко

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Визначено поняття та здійснено характеристику правоохоронної функції держави шляхом аналізу напрямків її діяльності стосовно охорони права. Розглянуто об'єкти впливу правоохоронної функції держави, а також надано програми її реалізації.

© Полковніченко О. М., 2011

Функціонування держави є складним динамічним процесом, що відбувається під впливом значної кількості чинників. Кожна функція держави протягом історичного розвитку зазнає значних трансформацій. Це, безумовно, повною мірою стосується і правоохоронної функції.

Сьогодні існує певна кількість наукових досліджень, присвячених правоохоронній функції держави. У роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як В. Б. Авер'янов, О. Г. Братко, С. М. Братусь, Б. С. Ебзеев, А. І. Каск, А. Т. Комзюк, А. М. Кучук, В. Г. Лукашевич, О. В. Негодченко, Ю. М. Оборотов, П. В. Онопенко, М. П. Орзіх, О. Д. Тихомиров, В. Є. Чіркін, та багатьох інших розкрито природу правоохоронної функції, висвітлено різні аспекти здійснення правоохоронної діяльності. Але сучасне розуміння досліджуваної функції вимагає детального аналізу суті такої дефініції, як охорона права.

Варто зауважити, що як у загальній теорії держави та права, так і в галузевих юридичних науках (незалежно від того, належать вони до галузей публічного або приватного права) питання про механізм і функції держави є одним із найважливіших. Це зумовлено насамперед тим, що у функціях виявляється сутність держави, її соціальне призначення. Тому дослідження функцій – передумова пізнання головного і визначального у державі, виявлення її соціального значення, того, чим вона є як така на відміну від інших соціальних явищ, тобто її сутності. Функції визначають структуру держави, тобто способи, закономірності організації елементів держави як складної системи.

Отже, говорячи про функції держави, ми визначаємо її соціальне призначення і зміст діяльності.

У юридичній літературі немає єдності поглядів щодо категорії «функції держави». Більшість учених схиляються до думки, що функції держави – це основні напрями її діяльності, в яких відображаються і конкретизуються завдання та мета держави, проявляється її сутність та зміст, а також соціальне призначення у соціально неоднорідному суспільстві [1, с. 63].

Функції держави є такими видами діяльності, які виражають її найістотніші риси, природу всіх гілок державної влади, є загальними напрямками державної роботи. Це – напрями необхідної діяльності держави, найважливіші напрями в діяльності органів, визначені об'єктивними чинниками і потребами сформованого життя [2, с. 90–91]. У функціях держави виражається цільове навантаження органів держави й обсяг наданих їм державно-владних повноважень.

У філософії поняття «функції» прийнято визначати як зовнішній прояв властивостей якого-небудь об'єкта у даній системі

відносин [1, с. 63]. З урахуванням цього загальнонаукового підходу при характеристиці функцій держави слід виходити з того, що, з одного боку, функції держави виражають специфічні внутрішні особливості того соціального явища, що прийнято визначати як державу, а з іншого – набір і зміст цих функцій, об'єктивно зумовлений зовнішніми умовами буття держави, з якими вона взаємодіє як соціальна структура.

У сучасній юридичній літературі підкреслюється, що питання про поняття функцій держави має два аспекти.

В одному випадку йдеться про характер діяльності певних видів органів держави і про специфічний розподіл праці між різними ланками структури держави.

Інший аспект розуміння функцій держави полягає у трактуванні функцій як основного напрямку діяльності держави у цілому, в усій сукупності її органів. У цьому випадку функції держави визначені завданнями, які вона вирішує на тому або іншому етапі свого розвитку. На відміну від функцій державних органів, пов'язаних з характером їх діяльності, такі функції прийнято називати основними функціями держави [3, с. 43–44].

Таким чином, до основних функцій нашої держави можна віднести класифікацію функцій, що базується на принципі розподілу влади. Відповідно функції поділяються на правотворчі, управлінські й судові. Особливістю цієї класифікації є те, що вона відображає механізм реалізації державної влади. На основі диференціації цих функцій виникає другий рівень основних функцій, що відображають галузеві напрями діяльності держави.

Розглядаючи правоохоронну функцію держави, слід зауважити, що вона посідає особливе місце в системі основних функцій. Це одна з постійних функцій держави. Як певний вид державної діяльності, вона, з урахуванням принципу розподілу влади, похідна від управлінської і судової функцій, проте відрізняється самостійністю, однорідністю і стійкою повторюваністю.

Об'єктом впливу даної функції є протизаконні, антисуспільні дії осіб, які, з одного боку, підривають конституційний устрій, встановлений у країні правопорядок, не виконують своїх обов'язків, порушують права та законні інтереси інших осіб. З іншого боку – це організована діяльність громадян, державних органів, громадських організацій, яка має здійснюватися таким чином, щоб у країні розвивався та зміцнювався правопорядок, своєчасно та оперативно були усунені причини, що викликають його порушення, щоб існували сприятливі умови для реалізації прав і законних інтересів громадян.

Функції охорони правопорядку, прав і свобод громадян – постійна функція держави, яка здійснюється всіма державними органами [4, с. 154].

Так, відповідно до Кримінального кодексу України про адміністративні правопорушення, до найважливіших об'єктів, що охороняються державою, належать громадський порядок та громадська безпека. Ці об'єкти охороняються шляхом адміністративного нагляду, прямого адміністративного примусу, вжиття оперативно-розшукових заходів, застосування адміністративних і кримінальних покарань. Громадський порядок і громадська безпека – це фундамент нормального життя всіх громадян, діяльності всіх державних, громадських та приватних установ і підприємств.

Як тільки у суспільстві відчувається безсилля правоохоронної функції, то відразу швидко зростає злочинність у державі, збільшується кількість конфліктів між громадянами, погіршується культура людського спілкування, особливо у громадських місцях.

Наразі виділяється сім окремих цільових програм реалізації правоохоронної функції:

1) запобігання окремим порушенням громадського порядку, які можуть статися;

2) припинення поточних порушень громадського порядку;

3) стримування в цілому потенційних порушень громадського порядку в майбутньому;

4) відновлення громадського порядку після того, як він був порушений;

5) коригування поведінки, яке породжує порушення громадського порядку;

6) реабілітація потерпілих від порушень громадського порядку;

7) відновлення в більш широкому соціальному сенсі з метою усунення умов, які можуть викликати порушення громадського порядку [5, с. 175–176].

Утім, правоохоронна функція є комплексним напрямком діяльності держави, який не обмежується охороною громадського порядку.

Охорона життя, здоров'я, власності громадян, а також інших об'єктів, що мають важливе значення для суспільства і держави, являє настільки необхідну функцію держави, що її послаблення позначається негативно на інших сторонах діяльності держави, зокрема на управлінні економікою, фінансами, культурою, освітою, соціальним забезпеченням тощо. Про постійне та якісне здійснення правоохоронної функції держава завжди зобов'язана піклуватися під страхом втрати свого авторитету в очах населення і навіть під загрозою власної ліквідації.

Держава, здійснюючи правоохоронну функцію, організовує життя населення на всій території, що їй належить, забезпечує правопорядок на цій території, насамперед у місцях громад-

ського значення: на вулицях, площах, вокзалах, у парках, торгових центрах, тобто у місцях, де найчастіше виникають загрози окремій людині та мають місце конфліктні ситуації. Цінність понять «порядок», «безпека», «громадський порядок» і «громадська безпека» полягає у тому, що вони, будучи по суті правоохоронними, у сукупності утворюють одну з істотних ознак держави разом з населенням, владою і територією. У практичному відношенні відсутність у суспільстві порядку та безпеки свідчить про структурну кризу держави або навіть про відсутність самої держави.

Підсумовуючи все вищевказане, можна дійти висновку, що **правоохоронна функція держави** – це забезпечений системою необхідних ресурсів комплексний напрямок діяльності держави, який об'єднує низку заходів (у тому числі примусових), заснованих на принципах справедливості та ефективності, що спрямовані на безконфліктну реалізацію прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, забезпечення соціальної злагоди, недопущення індивідуальних, колективних та масових порушень законності й правопорядку. Дане розуміння правоохоронної функції, на наш погляд, враховує сервісну спрямованість держави на сучасному етапі історичного розвитку і, відтак, – державних органів, що забезпечують реалізацію вказаної функції.

Список літератури: 1. Кельман М. С. Загальна теорія держави та права : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. – 3-тє вид., стереотип. – Л. : «Новий Світ – 2000», 2007. – 584 с. 2. Пискотин М. И. К вопросу о функциях советского государства в современный период / Михаил Иванович Пискотин // Советское государство и право. – 1958. – № 1. – С. 90–91. 3. 70 лет Советского государства и права / [Алексеев Н. С., Белкин А. А., Беляев Н. А. и др.] ; под ред. А. И. Королева, Ю. К. Толстого, Л. С. Явича. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1987. – 752 с. 4. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / [відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко]. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2003–. – Т. 1: Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. – 2003. – 1232 с. 5. Бельский К. С. Полицейское право : лекционный курс / К. С. Бельский ; под ред. А. В. Куракина. – М. : Дело и Сервис, 2004. – 816 с.

Надійшла до редколегії 09.09.2011

Определено понятие и осуществлена характеристика правоохранительной функции государства путём анализа направлений его деятельности, касающейся охраны права. Рассмотрены объекты влияния правоохранительной функции государства, а также предоставлены программы её реализации.

The concept is defined and the characteristic of law-enforcement function of the state by the analysis of directions of its activity, concerning protection of the right, is carried out. Objects of influence of law-enforcement function of the state are considered, and also programs of its realization are given.